Dragi prijatelji,

Poslednjih nekoliko meseci, su u najmanju ruku, predstavljali mučan period za sve nas. Pored opterećenja zdravstvenog sistema, kriza COVID-19 je dovela do velikih poremećaja u ekonomiji, tržištu rada i obrazovnom sistemu. Od kompanija i OCD-a, do institucija, pružalaca obuke i onih koji su zaposleni bez stalnog ugovora, svi su na ovaj ili onaj način pogođeni bilo da je bio u pitanu prekid poslovanja, gubitak prometa ili nezaposlenost.

Mnogi su izgubili izvor prihoda, što ih je vodilo ka nezaposlenosti. ***Najnovija prognoza MMF-a*** pokazuje da trenutna pandemija smanjuje kosovski BDP za 5% u 2020. godini, za koji se procenjuje da bude povećan za 7,5% 2021. godini, u zavisnosti od oporavka globalne ekonomije nakon pandemije. Pandemija je imala uticaja na ***većinu industrija na Kosovu,*** primoravajući mnoge da ponovo razmisle o svojim karijerama dok su neki drugi ostali bez radnog mesta i zaposlenja.

Ali evo jednog pitanja o kome smo dugo razmišljali kako se razvijala pandemija: Kako se prilagođavate ovim nesigurnim vremenima kao projekat razvojne saradnje?

Iako je neposredni cilj spašavanja života i minimiziranje zdravstvenih i ekonomskih uticaja pandemije COVID-19 neophodan, dugoročni cilj održivog rešavanja uticaja ne bi se trebao zanemariti. EYE se fokusirao na otpornu i prilagodljivu strategiju. Naš fokus je bio da se krećemo neobeleženom teritorijom sa našim partnerima koji se domišljavaju kako bi odgovorili na zahteve i koristili krizu kao izvor inovacija. Uzimamo u obzir ono što smo do sada postigli i nadograđujemo to kako bi naši partneri mogli izdržati, a u nekim slučajevima čak i ublažiti krizu za druge ljude.

Razvoj je pre svega najvažniji sa aspekta poboljšanja kvaliteta života zajednice. Ali ne može biti razvoja ako isti nije održiv. EYE je razmotrio svoj budžet i odvojio dok radimo na boljem kretanju i razumevanju nove ekonomije i mogućnosti rasta koje ona donosi. Neprestano tražimo područja za reinvestiranje tako da su naši postupci povezani sa dugoročnim koristima.

U nastavku ćete pronaći nekoliko primera onoga što su neki od naših partnera radili tokom prethodnih meseci!

BRZO PRATITI DIGITALNU TRANZICIJU

VIRTUELNO KARIJERNO USMERAVANJE TOKOM COVID-A 19

STRUČNO OSPOSOBLJAVANJE ZA NOVU GENERACIJU POSLASTIČARA NA KOSOVU

BRZO ZAPOŠLJAVANJE ZA MLADE LJUDE U BPO SEKTORU

PODACI O MLADIMA, OBRAZOVANJU I ZAPOŠLJAVANJU NA JEDNOJ PLATFORMI

DIGITALNE VEŠTINE ZA MLADE IZ SRPSKE ZAJEDNICE NA KOSOVU

PRVI SERTIFIKOVANI INŽENJERI ZA SOLARNU ENERGIJU NA KOSOVU

Project of: Schweizerische Eidgenossenschaft, Confédération suisse, Confederazione Svizzera, Confederaziun svizra — Swiss Agency for Development and Cooperation SDC

Implemented by: HELVETAS Swiss Intercooperation; Management Development Associates MDA

1. Brzo praćenje digitalne tranzicije

Digitalna transformacija je ovih dana reč koja je dosta u modi, ali ono što znači je da organizacije postaju sve zavisnije od tehnologije kako bi obezbedile da njihovi timovi rade efikasno. Radna snaga se menja na sve načine i poslodavci progresivno žele da zaposle više zaposlenika na daljini ili samostalne radnike. Ova raznolikost tipa zaposlenih koje jeda organizacija zapošljava, znači da ona takođe menja način na koji organizacije upravljaju, komuniciraju i rastu.

U projektu EYE, ciljano ulažemo na tržište rada ne samo zato što želimo da podstaknemo održivi razvoj i povezanost u infrastrukturi, već i da promovišemo digitalne firme i podržimo digitalizaciju šire ekonomije.

Da bi se to dogodilo, potreban nam je spretan sektor obuke veština iskombiniran sa pametnim uslugama zapošljavanja koji se fokusiraju na sve digitalizovaniju ekonomiju koja ide u korak sa ubrzanjem tehnološkog razvoja. Sposobnost pružanja pristupa obuci putem digitalizacije i mešovitog učenja, pružanje modularne obuke i ulaganja u dugoročnu održivost je od presudne važnosti.

Kako digitalizacija na Kosovu sve više hvata zalet, sa njom raste i udeo onlajn obuke. Tokom godina, jedan od sektora u kojima EYE intenzivno radi je neformalno obrazovanje. Od IKT-a, BPO-a, VET-a - podržavali smo velike i male partnere tako da zajedno možemo stvoriti novu generaciju mladih ljudi sa veštinama koje će biti bolje prilagođene potrebama tržišta rada. Kako raste potražnja za onlajn obukama, preusmeravamo podršku digitalnim uslugama i proaktivno radimo sa partnerima na pronalaženju mogućnosti.

Uz našu pomoć, nedavno je švedsko-ukrajinska IT kompanija Beetroot za obuku donela nastavni plan i program za IKT tehnologiju na Kosovo i sada se ovde u potpunosti realizuje digitalnim putem. Da bismo to postigli, udružili smo se sa ***KUTIA,*** lokalnim biznisom koje stvara veb aplikacije i platforme za e-trgovinu, sa duge liste ostalih IKT

usluga. Podržali smo ih da uspostave potrebnu infrastrukturu kako bi omogućili potpunu digitalnu tranziciju da bi ponudili ove obuke na mreži i poboljšali pristupačnost. Obuka preko interneta već je privukla pažnju 300 novih potencijalnih učesnika, a osnivači se nadaju da će onlajn obuke pomoći mladima da se prilagode na pandemiju.

Još jedan pomak u zapošljavanju i povezivanju koji EYE podstiče na Kosovu je prelazak na digitalne kadrovske usluge. Podržali smo ***Kosovajob***—digitalnu platformu za usklađivanje prilikom zaposlenja – kako bi uveli novi softver koji u okviru jedne platforme kombinuje zapošljavanje, karijerno usmeravanje i informacije o tržištu rada. Softver se zove SIMBA, a planiran je za podršku malim i srednjim preduzećima da bolje upravljaju zapošljavanjem, ukrcavanjem i upravljanjem ugovorima - u potpunosti digitalnim. Za SIMBU se sada planira da ne samo pojednostavi regrutovanje na Kosovu, već da takođe pomogne da se svi zaštite preko sigurnog načina za uklanjanjem svake potrebe za neposrednim zapošljavanjem licem u lice.

2. Virtuelno karijerno usmeravanje tokom COVID-19

Tranzicija iz škole do zaposlenja može biti izazovno vreme za adolescente. Od upoznavanja sa radnim pravima do učenja o postupcima registracije preduzeća, odnosima između poslodavca i zaposlenika i etikom posla, lako je osećati se izgubljenim i nesigurno odakle započeti.

Karijera koju odaberemo u ranoj odrasloj dobi verovatno će nas pratiti tokom celog života. Zato je važno prepoznati naš stvarni potencijal i usmeriti napore ka pravom putu karijere za sebe. Zbog toga su službe za karijerno usmeravanje tako važne: pomažu osnaživanju učenika i omogućavaju im da se snažno kreću u svetu rada. Tokom proteklih godina, EYE je osnovao Centre za karijerno usmeravanje u 9 škola stručnog obrazovanja širom Kosova.

Posebno smo ponosni na ovo dostignuće, jer ovi centri sada pomažu stotinama mladih da prepoznaju svoju sposobnost i snagu i donesu informisan izbor o karijeri. U centrima rade profesionalno obučeni savetnici koji pomažu studentima da odaberu kurseve orijentisane na posao što će im pokrenuti karijeru. Takođe pomažu da se studenti povežu sa privatnim kompanijama, tako da kroz šemu učenja zasnovanu na radnom mestu (WBL) koju smo pomogli uvesti, studenti mogu steći ne samo radno iskustvo u stvarnom životu, već i mogućnosti zapošljavanja i prihoda na tržištu rada posle svog diplomiranja.

Tokom 2020. godine, kako se razvijala pandemija, podučavanje i učenje su imali značajne izazove i nedostatke. Ali bilo je i prilika. Tako je COVID-19 podstakao neviđen prelazak na onlajn formate, jer su ljudi činili sve što je potrebno da se prilagode. Kada je u pitanju savetovanje, mogućnost digitalne razmene resursa za vođenje i obuku pružila bi bezbroj mogućnosti da se dosegne više mladih i da im se pomogne da karijernim usmeravanjem budu ispunjene njihove potrebe. Ali ovim centrima je nedostajala veština da integrišu IT resurse u aktivnosti vođenja. Tako im je EYE priskočio u pomoć.

Zajedno sa Kosovskom fondacijom za razvoj karijere (KCDF) pomogli smo obučiti 21 savetnika za karijeru u okviru školskih centara za karijeru da počnu da nude virtuelne karijerne usluge za učenike tih škola. Naš cilj je bio da osiguramo da centri za karijeru mogu pružiti socijalno distancirano kvalitetno savetovanje čak i u doba nesigurnosti. Učenici u 12. razredu bili su visoki prioritet jer su diplomirali tokom vrhunca pandemije, a tranzicija sa škole na radno mesto postala je poseban izazov za njih.

Uz našu pomoć, centri za karijeru u VET školama pružili su onlajn obuku za 218 učenika dok su se spremali za ulazak na tržište rada! Pored toga, kako je pandemija obustavila uobičajene napore za zapošljavanje, u mesecu junu smo razvili medijsku kampanju za promociju 9 škola za stručno obrazovanje i osposobljavanje i povećanje broja novih učenika. Iako će nedavno diplomirani snositi najveći uticaj pandemije na tržište rada, uz neumornu pomoć savetnika, uvereni smo da će se učenici samopouzdano kretati na tržištu rada.

3. Stručno obrazovanje sa zaokretom: priprema nove generacije Kosovskih poslastičara i pekara!

Industrija peciva i pekarstvo raste veoma brzo na Kosovu. Potrebna je samo jedna kratka šetnja u centru Prištine da biste bili očarani pogledima na pekare svih veličina koje u svakom uglu služe ukusna i mirisna peciva svake vrste. I da se suočimo sa tim, ko ne voli ujutro mekan, mastan kroasan?

Ali, šta je sa njihovim pravljenjem? Recimo da ste mladi momak koji teži da postane poslastičar; kako idete na učenje složenog postupka pečenja koji proizvodi one ukusne kroasane bez kojih ljudi ne mogu? Pa, sve donedavno, nedostatak pružalaca obuke na terenu značio je da se priliku za obuku slastičarskih proizvoda i pekara oskudne. To se posebno odnosilo na to što svake godine, hiljade mladih ljudi na Kosovu ulazi na tržište rada a da pritom nemaju prave veštine za rad.

Za kosovske biznise kvalifikovana radna snaga je od suštinskog značaja, ali je teško pronaći i teško je izgraditi se kroz obuke na radnom mestu, posebno zbog opterećenja troškova za poslodavce. Za nas u EYE važno je da veštine mladih žena i muškaraca udovolje potražnji poslovnih sektora.

Uđite u ***Korabi Innovation Center.*** To je novi najsavremeniji centar za obuku u poslastičarstvu, koji će stotinama ljudi pružiti kompletnu paletu alata za proizvodnju peciva i pekarskih tehnika i uticati na celokupno tržište pekarske i slastičarske industrije na Kosovu! Posebno smo uzbuđeni zbog ovog centra, jer će on obuhvatiti novu ciljnu grupu mladih i poslodavaca.

Svaki program obuke biće ponuđen u tri nivoa: osnovni, polu-napredni i napredni. Bez obzira da li ste novi ili stari u umetnosti kulinarstva i peciva, ovaj najsavremeniji centar imaće za svakoga ponešto: od kuvarica i kuvara koji rade sa skraćenim radnim vremenom koji žele da umoče svoj prst u vodi, onima koji žele ozbiljnije ući u zanat i nastaviti karijeru na terenu, možda čak jednog dana osnuju i sopstveni biznis!

Ovaj centar planira povećati priliv kvalifikovanih radnika na tržištu rada i efikasno razviti veštine mladih žena i muškaraca kako bi bolje uskladio potrebe poslovanja. Sretno Korabi trening centru dok pripremaju novu generaciju kosovskih slastičara i pekara!

4. Kako obuke u BPO sektoru obećavaju brzo zapošljavanje mladih

U današnjem globalizovanom svetu, tržišta su međusobno povezana više nego ikad ranije, a napredak u oblasti informacionih i komunikacionih tehnologija (IKT) otvorio je vrata za velike kompanije da međunarodno predaju i nude poslovne usluge u inostranstvu.

Zbog svoje jeftine radne snage, kvalifikovane radne snage i zemljopisne blizine Evropi, Kosovo je postalo regionalno gnezdo za pod-ugovaranje preko granice tokom poslednjih godina. Pod-ugovaranje poslovnih procesa (BPO) može potencijalno podstaći ekonomski razvoj, povećati izvoz i stvoriti hiljade novih radnih mesta, posebno u svetlu nedavne pažnje koju Kosovo dobija kao središte po pitanju pristupa mladim, kvalifikovanim radnim snagama.

Obrazovni sistemi ne uspevaju uvek da budu u toku sa promenom prirode rada, što poslodavcima često otežava zapošljavanje. Ali tamo gde je formalno obrazovanje sporije u promenama, neformalno obrazovanje može nositi baklju i pomoći u popunjavanju praznina!

Među mnogim postojećim pružaocima BPO na Kosovu, ***SPEEEX*** je stekao ime kao jedan od ključnih igrača na terenu, ne samo zbog svog inovativnog pristupa obuci i zapošljavanju.

Nedavno je EYE sklopio partnerstvo sa kompanijom kako bi im pomogao da stvore SPEEEX edukaciju. To je subjekt neformalnog obrazovanja koji je specijalizovan za pružanje obuke za BPO za mlade. Primenjena inovativna metodologija omogućava kandidatima za posao da poboljšaju meke veštine,

jezičke veštine i tehničke veštine neophodne da bi dostigli potreban prag za zapošljavanje u BPO sektoru.

Dok SPEEEX edukacija učesnicima pruža široko teorijsko znanje, takođe osigurava da studenti razviju pravo praktično iskustvo. Radne grupe su male što omogućava personalizovani kurs, a svaki polaznik dobija mogućnost intervjua za posao nakon što završi obuku!

U maju 2020. godine olakšali smo značajan sporazum između SPEEEX-a, SPEEEX edukacije i Laboratorija za poslovne aktivnosti (organizacija koju podržava lokalna kompanija Sharrcem) koji će doneti posao stotinama mladih ljudi iz regije Elez Hana i podstaći ekonomski razvoj . Otvara se nova poslovnica SPEEEX-a zajedno sa centrom za obuku u gradu koji će pripremati mlade za radna mesta u BPO sektoru!

5. Omogućiti svima dostupnost pouzdanih podataka o mladima, obrazovanju i zapošljavanju

Podaci su veoma bitni da mogu da promene tok igre, a neki kažu da je to najvrednija roba na svetu. Pouzdani podaci i informacije imaju moć da poboljšaju život ljudi, informišu dizajniranje boljih politika i pronađu rešenja za socijalne probleme. Na Kosovu pristup pouzdanim podacima ponekad može biti pomalo uzbudljiva bitka. Često nedostaje istraživanje, a kada ga nema, može biti naporno pronaći prave informacije kada su raštrkane na više veb lokacija, stranica i dokumenata.

Ali šta ako postoji centar, koji sakuplja podatke iz širokog spektra izvora u jednu platformu sa lakom navigacijom koju novinari i istraživači i javnost mogu koristiti?

Za EYE je posebno važno poboljšati lakši pristup podacima o mladima, zapošljavanju i obrazovanju, jer on može informisati dizajniranje boljih politika usmerenih na pomaganje mladima da se snađu u svetu obrazovanja i rada.

Koliko diplomaca proizvode kosovski univerziteti? Koje industrije najviše pate od neusklađenosti veština? Koje kompanije najviše gube mlade radnike zbog migracije? Koja polja dokazuju da zapošljavaju većinu mladih ljudi?

Ovo su samo neka od pitanja na koja ćete pronaći odgovore u novoj Interaktivnoj omladinskoj mapi Kosova 2.0 za koju smo im pomogli da je uspostave. ***Interaktivna mapa mladih*** predstavlja bazu podataka koja se sastoji od demografskih podataka o stanovništvu, zaposlenosti, migraciji i obrazovanju mladih na Kosovu, a sve je sastavljeno kao deo jedne dostupne platforme za navigaciju. Platforma nudi sveobuhvatnu zbirku podataka iz više izvora, i brzo postaje središte informacija koje

ne samo da pomažu istraživačima i novinarima, već pruža podršku mladim ljudima u donošenju dobro informisanih izbora u karijeri.

Ali sami brojevi su samo deo slike. Platforma takođe sadrži priče, članke, podkastove i video zapise koji pojačavaju glas mladih koji se nije čuo a koji se suočavaju sa izazovima na Kosovu.

Bez obzira da li ste mlada osoba koja želi da shvati svoju budućnost na tržištu rada, ili istraživač koji radi na novoj studiji: interaktivna mapa mladih biće vam najbolji prijatelj, zato svakako proverite!

6. Digitalne veštine za mlade iz srpske zajednice na Kosovu.

Utvrđena je činjenica da se Kosovo suočava sa velikim izazovima po pitanju nezaposlenosti. Zastareli obrazovni sistem, neusklađenost obrazovanja i obuke sa zahtevima tržišta rada i rašireni kronizam često se navode kao glavni krivci za jednu od najviših stopa nezaposlenosti u Evropi.

Mladi ljudi iz zajednice kosovskih Srba često su isključeni i ispod radara inicijative neformalnog obrazovanja koji imaju potencijal stvaranja zaposlenja. Tradicionalno nedostaje neformalnih centara za obuku srpske zajednice na Kosovu, i zato smo odlučili da se udružimo sa lokalnim akterima i pronađemo rešenje.

U okviru EYE-a, uvek smo u potrazi za inovativnim pružaocima neformalne obuke koji nude pakete obuke orijentisane na potražnju i socijalno uključivanje. Nedavno smo pomogli strastvenoj grupi profesionalaca u sektoru IKT-u da uspostave ***Gračanica Innovation Centre (GIC)*** i sada im pomažemo da prenesu vitalne veštine 21. veka - kao što su kreativnost, komunikacije i osnove robotike i računarskog programiranja – za sprsku omladinu na Kosovu.

Upotreba IKT-a od rane dobi je osnovna veština. Zajedno smo postavili potrebnu infrastrukturu i opremu, razvili nastavne programe i posegnuli zajednici kako bi svi znali za ovu novu priliku. Centar je angažovao 3 trenera koji sada rade na usvajanju IKT veština kod mladih iz srpske zajednice. Ciljevi centra su sada da identifikuje, obuči i sertifikuje 60 mladih i da se desetine njih usklade sa poslovima u lokalnom poslovnom ekosistemu.

Mnogi učesnici, koji su uglavnom u tinejdžerskim godinama, već su počeli da nude usluge lokalnim kompanijama: od umrežavanja IT uređaja sa lokalnim hotelima i grafičkog dizajna proizvoda, do kreiranja i održavanja veb stranica, ovi sjajni mladi umovi sve to mogu i rade!

Kako se kriza COVID-19 razvijala, to je stvorilo ogromnu potražnju bolnica i medicinskog osoblja za zaštitnom opremom. Kako je GIC već posedovao 3D štampače, počeli su sa štampanjem zaštitnih oklopa kako bi pomogli lokalnim bolnicama koje su se borile sa nestašicom takve opreme. Centar je donirao više od 250 vizira medicinskom osoblju i drugim ustanovama kojima su bili potrebni!

7. Prvi sertifikovani inženjeri solarne energije na Kosovu!

Pretnja klimatskim promenama i zagađenje vazduha u svetu nikada nije bila ozbiljnije. Prelazak na čistu, obnovljivu energiju jedna je od najznačajnijih akcija koju možemo preduzeti kako bismo smanjili uticaj ugljenika na životnu sredinu. Sunce emituje dovoljno energije na zemlji da zadovolji celokupnu našu energiju. A s obzirom da su postrojenja za snabdevanje solarnom energijom iz godine u godinu sve jeftinija i jeftinija, mnogi kažu da je budućnost energije solarna.

Na Kosovu je 250 od 365 dana sunčano, što znači da su uslovi idealni za uspostavljanje nadolazeće infrastrukture za solarnu energiju. Ali nedostatak obuke i sertifikata u oblasti solarnog inženjeringa značio je da je veoma mali broj kompanija sa sedištem u Kosovu opremljen veštinama za ulazak na tržište solarne energije.

Zbog toga je EYE podržao obuku i sertifikaciju prve grupe sertifikovanih inženjera na Kosovu za dizajn i ugradnju solarne foto-naponske folije, tehnologije koja pretvara sunčevu svetlost u direktnu električnu energiju.

Jedno od glavnih lokalnih privatnih kompanija koje imaju koristi od ove inicijative je ***Elen Solar Power.*** Pet njihovih inženjera - od ukupno 18 - obučeno je i sertifikovano od strane međunarodnih eksperata za dizajn i ugradnju solarnih panela.

Sa međunarodnim sertifikatom za svojim pojasom, kompanija je sada opremljena potrebnom ekspertizom koja ih pozicionira da rade i na lokalnim i na međunarodnim projektima. Elen pomaže više biznisa i privatnim domaćinstvima da pređu na zelenije izvore energije i smanje svoj ugljen trag. Prema njihovim rečima, tržište solarne energije na Kosovu neprestano raste, a zelenija budućnost je odmah iza ugla!